

De Nieuwe Bijbelvertaling beproefd

Predikanten, kerkenraden en classes ontvingen begin oktober 2008 een brief van de scribe, dr. Arjen Plaisier, van de generale synode van de PKN, waarin gevraagd wordt om de ervaringen die gemeenten in de afgelopen jaren hebben opgedaan met de Nieuwe Bijbelvertaling kenbaar te maken aan hun classis. De brief eindigt als volgt: 'Het is van groot belang de ervaring van de gemeenten met de NBV te horen. Immers, de lezing van de Schriften in het midden van de gemeente bepaalt mede haar leven en welzijn.' In onderstaand artikel geef ik mijn ervaringen met de Nieuwe Bijbelvertaling weer.

Blij met een nieuwe vertaling

Hoe is de NBV de afgelopen jaren in onze gemeente bevallen? Laat ik beginnen met te zeggen dat ik blij was dat er een nieuwe bijbelvertaling kwam. Dat was hoognodig. Door de verouderde taal die in de NBG-vertaling gebruikt werd, werd de indruk gewekt dat ook de boodschap niet meer van deze tijd was. De Nieuwe Bijbelvertaling bekt goed, als ik dat zo mag zeggen. Je merkt het aan de lectores in de eredienst. Ze lezen makkelijker, struikelen minder ten gevolge van moeilijke zinsconstructies. Alleen als de teksten van zichzelf hoekig zijn, hoor je dat terug bij de voorlezing. De voorlezer kan zijn moeite met bepaalde bijbelverhalen niet verbergen.

In balans?

Als het over de NBV gaat, dan wordt er met twee woorden geschermd: 'brontekstgetrouw' en 'doeltaalgericht'. De gemeente, zo merk ik steeds weer, heeft sterke behoefte aan een doeltaalgerichte bijbelvertaling. Daarvoor wil men de jeugd nog wel eens als argument gebruiken. Voor hen zou de bijbel in zo begrijpelijk mogelijke taal geschreven moeten zijn. Hoe belangrijk dat ook is, als ik naar mijzelf kijk, dan merk ik dat de brontekstgetrouwheid daar wat mij betreft toch nog boven uitgaat. Waarom dat zo is, vindt u hieronder.

Die dubbele doelstelling van de NBV was prachtig, maar is die nu ook gehaald? Ik moet dan beginnen met te zeggen dat die dubbele doelstelling, zo vanzelfsprekend als die ook mag zijn, wel een erg hoge eis is voor een bijbelvertaling. Die vertaling is goed te noemen, wanneer die twee met elkaar in balans zijn. Er moeten vaak keuzes gemaakt worden - vertalen is eigenlijk steeds kiezen. Wat je echter op veel plekken kunt zien, is dat de keuze uitpakt ten gunste van de doeltaalgerichtheid. En dat is vaak jammer, omdat de bijzondere manier van zeggen, die in zo'n situatie vaak aan de orde is, daardoor nogal eens verdwenen is.

Om tot beantwoording van de vraag te komen: die dubbele doelstelling is niet helemaal gelukt. De balans is te vaak doorgeslagen naar de kant van de doeltaalgerichtheid, waar ik het juister gevonden had, als men brontekstgetrouwheid had geprefereerd.

Gevraagd: een uiterst nauwkeurige vertaling

Als ik mijn ervaringen met de NBV aan u voorleg, dan zeg ik erbij dat ik deze op drie verschillende plekken heb opgedaan: de kansel/lezenaar, het leerhuis en mijn studeerkamer. Overeenstemming tussen die drie is dat deze

plekken om een heel nauwkeurige bijbelvertaling vragen. Het zijn immers plaatsen die ervan uitgaan dat we in die verhalen Gods (eigen) stem (kunnen) horen. Een hoorder zal dan zorgvuldig luisteren, maar hij/zij wil ook dat wat de stem zegt, zo exact mogelijk wordt weergegeven. Helemaal, omdat diegene zo goed weet dat woorden toch al zo makkelijk verkeerd verstaan kunnen worden. Het is dus van groot belang dat je precies weet wat er staat.

Pro en contra

Wat ik erg jammer vind, is dat men toch nog te weinig rekening heeft gehouden met de woordherhalingen in een tekst. Bijbelverhalen worden vaak gekenmerkt door herhaling van hetzelfde woord, waardoor de lezer al snel in de gaten heeft waar het in de betreffende passage om gaat. In januari lezen we in de kerk Jona. Het kernwoord van het eerste hoofdstuk is daar 'afdalen'. Jona daalt daar steeds dieper af: De NBV geeft onvoldoende blijk het kernwoord van de passage gezien te hebben.

Een groot goed vind ik het dat er veel minder kopjes boven de verhalen in de evangeliën staan. Het moet ervoor zorgen dat de lezer niet telkens ophoudt, maar doorleest, en zodoende de patronen in de verhalen beter op het spoor komt.

Als een echte misser beschouw ik het feit dat de lezer nergens in de NBV meer de zin 'En het geschiedde', zo bekend van het kerstverhaal (drie keer in Lucas 2), tegenkomt. Deze zegswijze heeft Lucas uit Tenach overgenomen. De reden: hij wil zijn verhaal laten klinken als op één lijn met Tenach. Anders gezegd, hij wil tot in de taal laten zien dat Jezus de vervulling is van de (oudtestamentische) Schriften.

Bij veel mensen nemen de Psalmen een aparte plaats in. Nu hechten mensen ook sterk aan de oude psalmteksten. Ik moet zelf zeggen dat ik het Psalter, in het bijzonder de lofpsalmen, prachtig vertaald vind. Je kunt goed zien en horen dat alle moderne wetenschappelijke inzichten verwerkt zijn, en dat er ook aandacht geschonken is aan de liturgische kant van de zaak. De oudtestamenticus en psalmkenner dr. Harm van Grol heeft hier in samenspraak met dichter Ton van Deel prachtig werk verricht.

Slotconclusie

Mijn slotconclusie: we hebben er een prachtige nieuwe bijbelvertaling bij gekregen; hij zou alleen nog wel wat brontekstgetrouwer mogen zijn. Er blijft dus nog werk aan de winkel voor het Bijbelgenootschap.

Nico Riemersma